

LİSANS DÜZEYİNDE GASTRONOMİ VE MUTFAK SANATLARI EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK MOTİVASYONLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Araştırma Makalesi

Fatih ÇAVUŞOĞLU¹

ÖZET

Günümüzde sayıları oldukça artan modern restoranlar, televizyon kanallarında sıklıkla yer alan yemek programları ve yarışmaları, insanların farklı tat ve lezzetleri kendi üretme isteği gibi etkenler bireyleri gastronomi alanında eğitim almaya yönlendirebilmektedir. Bu kapsamda özellikle Türkiye’de gastronomi alanında birçok yaygın ve örgün eğitim kurumu faaliyet göstermektedir. Bu araştırmanın temel amacı örgün bir eğitim türü olan lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitim alan öğrencilerin akademik motivasyonlarını ortaya koymaktır. Aynı zamanda, öğrencilerin demografik özellikleri ile akademik motivasyonları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye’de farklı bölgelerde yer alan devlet ve vakıf üniversitelerinde lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan 394 öğrenciden veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin bilmeye yönelik içsel motivasyonu ile belirlenmiş dışsal motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilebilir. Motivasyonsuzluk düzeylerinin ise oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri, sınıfları, staj yapma durumları, sektörel deneyim süreleri, eğitim aldıkları üniversite türü, eğitim aldıkları üniversitelerde aktif olarak kullanabilen uygulama mutfağının bulunma durumu ile akademik motivasyonları arasında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular daha önce alan yazında yapılan araştırmalar da göz önünde bulundurulup yorumlanarak, eğitim ve gastronomi alanına yönelik olarak öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Eğitimi, Motivasyon, Akademik Motivasyon

JEL Sınıflama Kodları: I20, I21, I29

A RESEARCH TO DETERMINE THE ACADEMIC MOTIVATIONS OF STUDENTS WITH UNDERGRADUATE EDUCATION IN GASTRONOMY AND CULINARY ARTS

Research Article

ABSTRACT

Factors such as modern restaurants, the number of which has increased considerably, cooking programs and competitions frequently on television channels, and the desire of people to produce different tastes and flavours can direct individuals to receive education in the field of gastronomy. The main purpose of this research is to reveal the academic motivation of the students who receive Gastronomy and Culinary Arts education at the undergraduate level, which is a formal education. At the same time, it is desired to reveal whether there are significant differences between

¹ Öğr. Gör. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Tavşanlı Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, fatih.cavusoglu@dpu.edu.tr, orcid.org/0000-0003-4522-6401

“Çavuşoğlu, F. (2021) Lisans Düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları Eğitimi Alan Öğrencilerin Akademik Motivasyonlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *International Journal of Contemporary Tourism Research*, Vol 5: No: 2, p.136-150, doi: 10.30625/ijctr.1031956”

the demographic characteristics of the students and their academic motivations. For this purpose, data were collected and analysed from 394 undergraduate students studying Gastronomy and Culinary Arts at state and foundation universities located in different regions of Turkey. According to the results of the analysis, it can be stated that the students' intrinsic motivation-knowledge and their identified regulations levels are high. It was determined that the levels of amotivation were quite low. It has been found that there are significant differences between the gender, class, internship status, sectoral experience period, the type of university they study at, the availability of the practice kitchen that can be used actively in the universities they study in, and their academic motivations. The findings obtained in the study were interpreted by considering the previous studies in the literature, and suggestions were developed for the field of education and gastronomy.

Keywords: Education, Gastronomy and Culinary Arts Education, Motivation, Academic Motivation

JEL Classification Code: I20, I21, I29

GİRİŞ

Gastronominin kültür ve turizm alanındaki önemi her geçen gün artmaktadır. Buna bağlı olarak, yöresel yemek kültürüne sahip çıkmak, yemeği iyi bir sanata dönüştürmek ve kaliteli bir yemek üretmek yalnızca ülkelerin değil işletmelerin ve eğitim kurumlarının da üzerinde önemle durduğu bir konu haline gelmiştir (Öney, 2016).

Her geçen gün sayıları artan yenilikçi restoranlar, medya kuruluşlarının ilgisi ile artış gösteren yemek programları ve yarışmaları, birer yıldız haline dönüştürülen şefler, yemek kursları ile üniversitelerde açılan gastronomi ve mutfak sanatları eğitimi programları ile gastronomi birçok insanın ilgisini çekmiş ve popüler kültürün bir unsuru haline gelmiştir. Ulaştığı bu popülerliği sebebiyle de insanların örgün ya da yaygın gastronomi eğitimi alma isteği ve eğiliminde bir artış meydana gelmiştir (Özdemir Yaman ve Bulduk, 2019). Bahsedilen nedenlerden dolayı bir örgün eğitim türü olan lisans düzeyinde gastronomi ve mutfak sanatları eğitimine olan talebin de son yıllarda oldukça arttığı görülmektedir. Artan öğrenci talebi beraberinde üniversitelerde bu programın açılmasını ve dolayısıyla kabul edilecek öğrenci kontenjanlarının da artışını beraberinde getirmiştir. Özellikle son beş yıla bakıldığında lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrenci sayısının dört katından fazla (%427) artış gösterdiği dikkat çekmektedir (YÖK Bilgi Yönetim Sistemi, 2021).

Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen başlıca etmenlerden biri öğrenmeye yönelik motivasyonlarıdır. Öğrenmeye yönelik motivasyonu yüksek olan bir öğrenci, tüm odağını belirli bir konuyu öğrenmeye çekebilecek, eğitim kurumuna severek ve isteyerek gidebilecek, eğitim kurumunda geçirdiği saat dilimini düşünmeyebilecek ve dolayısıyla sınavlarında daha

başarılı olabilecektir. Bu sebeple öğrencinin akademik bir başarı elde etmesini sağlayabilmek amacıyla motivasyonun sağlanması gerekmektedir. Akademik başarıyı etkileyen başlıca unsurlardan biri akademik motivasyon olarak görülmektedir (Yurt ve Bozer, 2015). Öğrencinin akademik başarısı, üniversiteden mezuniyeti sonrasında da sektörde kendisine katkı sağlayabilecektir. Eğitimi esnasında ilgiyle, merakla, odaklanarak ve severek öğrendiği konular öğrencinin zihninde daha fazla kalabilecek ve mezuniyeti sonrasında sektöre daha kolay uyum sağlamasına imkân tanıyabilecektir. Hem üniversite eğitiminde yüksek bir akademik motivasyonla alınan teorik ve pratik eğitim hem de mezuniyet sonrasında sektörde elde edilecek olan pratik tecrübeler, öğrencilerin daha nitelikli, donanımlı, bilinçli ve yaptıkları işe daha hâkim olmalarına katkı sağlayabilecektir. Sektörün üniversitelerden beklentisi ile de örtüşen bu durumun sağlanabilmesi için, üniversite eğitimi esnasında öğrencilerin akademik motivasyonlarının yüksek olmasının sağlanması oldukça önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrencilerin akademik motivasyonlarını ortaya koymaktır. Aynı zamanda araştırmaya katılan öğrencilerin bazı demografik özellikleri ile akademik motivasyonları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı ortaya konulmak istenmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın ilk kısmında Türkiye’de gastronomi ve mutfak sanatları eğitimi ile akademik motivasyon ile ilgili kavramsal çerçeve çizilmektedir. İkinci kısımda araştırmanın yöntemi ile ilgili detaylı bilgiler verilmektedir. Daha sonra ise sırasıyla araştırmada elde edilen bulgular, araştırmada elde edilen bulgular ışığında sonuç, tartışma ve öneriler kısımlarına yer verilmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Türkiye’de Gastronomi ve Mutfak Sanatları Eğitimi

Gastronomi terimi Antik Yunan’da mide anlamına gelen “gastro” ve kaide, düzenleme ya da kural anlamına gelen “nomos” kelimelerinin birleşmesiyle türemiş bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Gastronomi kelimesinin köken olarak Fransız dilinde “gastronomie”, Yunan dilinde ise “gastrologia” kelimelerinden türetilen “gastronomia” kelimesinden geldiği bilinmektedir. Etimolojik açıklamasının yanı sıra gastronomi en basit ifadeyle iyi yemek yemenin bilim ve sanatı olarak tanımlanmaktadır. Ancak gastronomi yalnızca bir şeyler yeme ya da içmenin ötesinde, odağında insanın ve estetiğin olduğu kapsamlı bir konu olarak görülmektedir. Gastronomi en kapsamlı haliyle kimya, edebiyat, biyoloji, tarih, tarım, antropoloji, müzik, felsefe, psikoloji ve sosyolojiyi anlamayı, özümsemeyi ve değerlendirmeyi kapsamaktadır. Fen bilimleri ve sosyal bilimler için oldukça zengin bir araştırma alanını oluşturmaktadır (Santich, 2004; Bucak ve Ateş, 2014).

Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi mesleki eğitim kapsamında değerlendirilmektedir. Mesleki eğitim, bir toplumda yaşayan insanların meslek sahibi olabilmeleri ve bu mesleği yerine getirebilmek için ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak amacıyla bireylerin yeteneklerini fiziksel, entelektüel, duygusal, sosyal ve ekonomik açılarından geliştirmeyi ifade etmektedir. Mesleki eğitimin başlıca amaçlarından biri mesleğin bağlı bulunduğu sektöre nitelikli ve uzman personeller yetiştirebilmektir (Aksu ve Bucak, 2012).

Gastronomi ve Mutfak sanatları eğitimi, gıda bilimi, yemek hazırlama, beslenme ve pişirme yöntemleriyle estetik bilgi ve yetenek gerektiren bir disiplin olarak görülmektedir. Teorik bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik bir süreci de gerektirdiği için Gastronomi ve Mutfak Sanatları derslerinin mesleğin gereksinimlerine uygun olarak tasarlanmış mutfaklarda, mesleki anlamda tecrübe sahibi öğretim elemanları ile verilmesi, öğrencilerin mesleki yeterlilikleri açısından oldukça önemli görülmektedir. Aynı zamanda öğrencilere, sektörün ihtiyaç duyduğu standartlarda eğitim verilebilmesi için uygulama mutfaklarının sektörde kullanılan teknolojiye uygun donanım ve özelliklere sahip

olması gerekmektedir (Görkem ve Sevim, 2016). Bu niteliklere sahip uygulama mutfaklarında eğitimler verilmesi, öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını olumlu yönde etkileyebileceği gibi, sektörde üretim aşamasında kullanacakları araç ve ekipmanlara daha kolay uyum sağlayabilmesine de katkı sağlayacaktır.

Türkiye’de lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi ilk kez 2003 yılında Yeditepe Üniversitesi’nde açılan bölümlerle başlamıştır. Bu üniversiteyi sırasıyla İzmir Ekonomi Üniversitesi (2008) ve Okan Üniversitesi (2009) takip etmiştir. Devlet üniversitelerine bakıldığında ise 2010 yılında Gazi Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’nde Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde eğitimler vermeye başlanmıştır (Görkem ve Sevim, 2016). Lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitime olan ilgi, ihtiyaç ve öğrenci talebi neticesinde turizm eğitimi çatısı altında hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde programlar açılmıştır. Bu programların sayılarında ve kontenjanlarında oldukça yüksek artışlar gerçekleşmiştir (Alyakut ve Küçükkömürler, 2018).

2020-2021 akademik yılına dair Yükseköğretim Kurulu verilerine bakıldığında lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde 39 devlet ve 26 vakıf üniversitelerinde aktif olarak eğitim gören normal öğretimde 14602 öğrenci, ikinci öğretimde ise 2037 öğrenci ve toplamda 16639 öğrencinin olduğu görülmektedir. 2015-2016 yılındaki aktif öğrenci sayılarına bakıldığında ise normal öğretimde 3401, ikinci öğretimde 496 ve toplamda 3897 öğrencinin aktif olarak Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi aldığı görülmektedir. Yalnızca beş yıllık bir zaman diliminde aktif olarak eğitim alan öğrenci sayısının dört katından fazla (%427) arttığı dikkat çekmektedir (YÖK Bilgi Yönetim Sistemi, 2021).

Akademik Motivasyon

Motivasyon, kişinin içsel ya da dışsal etkenlerin katkısıyla güdülenmesi neticesinde oluşan ve kişinin harekete geçmesini sağlayan bir güç olarak ifade edilebilir (Daft, 1999). Bir başka tanıma göre motivasyon, kişinin kendi içinde bulunan, kişiyi harekete geçmeye sevk eden ve kişinin isteklerine, arzularına ya da ihtiyaçlarına ulaşmasını sağlayarak tatmin olmasını sağlayan bir güç olarak tanımlanmaktadır (Bentley, 2000). Sternberg ve Williams (2009) ise motivasyonu, kişilerin içsel ve

dışsal faktörlerin etkisiyle eyleme geçmelerini sağlayan, onları yönlendiren, bu eylemlerin devamlı olmasını sağlayan ve kişinin amaçlarına erişebilmesini olanaklı kılan bir kavram olarak tanımlanmaktadır.

Motivasyonla ilgili tanımlara bakıldığında genel olarak içsel ve dışsal etkenlere vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu noktada içsel ve dışsal motivasyon kavramlarının tanımlanmasında fayda olduğu düşünülmektedir. İçsel motivasyon, kişinin içsel ihtiyaç ya da isteklerine yönelik olarak ortaya çıkan tepkiler olarak ifade edilebilir. Kendini yeterli hissetme, bilme, kavrama ve anlama ihtiyacı içsel motivasyona örnek olarak verilebilir. İçsel motivasyon kişinin kendi arzusu ve isteği ile eyleme geçmesini ifade etmektedir. Akademik açıdan bakıldığında, öğrenciler için içsel motivasyona sahip olunması oldukça önemlidir. İçsel motivasyonunu sağlamış olan öğrenci, genel olarak, çalışmanın ve öğrenmenin harcadığı çabaya değerini düşündüğünden daha fazla çalışmak istemektedir. İçsel motivasyona sahip bir öğrencinin, akademik başarı elde etmesinin daha muhtemel olacağı söylenebilir (Akbaba, 2006).

Dışsal motivasyon, kişinin kendisinin dışından gelen etkileri ifade etmektedir. Dışardan gelen ödül, ceza, takdir vb. gibi etkilerle ortaya çıkmaktadır. Akademik açıdan bakıldığında öğrenciler, takdir edilmek, ödül kazanmak ya da olumsuz eleştirilerden kaçınmak için öğrenmeye daha istekli davranabilirler. Bir öğrencinin iyi bir not aldığı için eğitimci tarafından arkadaşlarının önünde takdir edilmesi sonucu motive olması dışsal motivasyona örnek olarak gösterilebilir. Bir öğrencinin, eğitimcinin tepkisiyle ya da arkadaşlarının olumsuz bir eleştirisiyle karşılaşmamak amacıyla daha çok çalışması ya da verilen herhangi bir sorumluluğu yerine getirmesi dışsal motivasyona farklı bir örnek olarak verilebilir (Yurt ve Bozer, 2015; Akbaba, 2006).

Akademik motivasyonun ise temeli özerklik teorisine dayanmaktadır. Özerklik teorisi, kişinin dış çevresinden destek alıp almadığına bakılmaksızın, dünyaya geldiği günden itibaren içsel bir güdülenme ve öğrenme arzusuna sahip olduğunu ileri sürmektedir. Kişinin ihtiyaçlarının karşılanması, içsel motivasyonunun oluşması için temel koşul olarak görülmektedir. Özerklik teorisine göre “özerklik, yeterlik ve sosyal ilişkiler”, içsel motivasyona etki eden ihtiyaçlar olarak ifade

edilmektedir. Özerklik, bireyin dış etkilerden bağımsız karar almasını; yeterlik, kişinin yerine getirdiği faaliyetlerde yeteneklerinin farkında olmasını ve sosyal ilişki ise kişinin çevresinde yer alan diğer kişilerle etkileşimini ifade etmektedir. Bu ihtiyaçlar, insan davranışlarını yönlendiren ve kontrol eden temel unsurlar olarak görülmektedir. Bu ihtiyaçlar ile çevrenin etkileşimi neticesinde içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olmak üzere üç farklı motivasyon türü ortaya çıkmaktadır (Deci ve Ryan, 1985; Deci ve Ryan, 2000).

Motivasyon, birçok farklı alanda olduğu gibi eğitim alanında da oldukça üzerinde durulan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerinin akademik olarak daha başarılı olmasını amaçlayan eğitimciler, öğrencilerinin motivasyonlarını belirlemek ya da ilgilenmek durumunda kalmaktadırlar. Özellikle motivasyon sorunları ya da diğer bir ifadeyle motivasyonsuzluk, akademik başarıya etki eden önemli bir problem olarak görülmektedir (Karagüven, 2012).

YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacı lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrencilerin akademik motivasyonlarını ortaya koymaktır. İlgili literatür incelendiğinde turizm alanında eğitim alan üniversite öğrencilerinin akademik motivasyonlarına yönelik olarak yapılan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrencilerin akademik motivasyonuna yönelik olarak ise yapılan herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda bu araştırmanın literatürde yer alan bu önemli boşluğu doldurması düşünülmektedir. Araştırmanın evrenini Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinde lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. YÖK Bilgi Yönetim Sisteminden elde edilen bilgiye göre 2020-2021 akademik yılında devlet ve vakıf üniversitelerinde aktif olarak toplam 16639 öğrenci lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları programında eğitim görmektedir. Araştırmada olasılığa dayalı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme tekniği kullanılmaktadır. Türkiye’nin farklı bölgelerinde yer alan 5 devlet ve 4 vakıf üniversitelerinde lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 394 öğrenci araştırmanın

örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma verileri 2021 yılının Eylül ve Aralık ayları arasında elde edilmiştir. Bu araştırma, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Etik Kurulunun 26.10.2021 tarih ve 2021/08 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyonunu ölçmek amacıyla Vallerand, Pelletier, Blais, Briere, Senecal ve Valieres (1992) tarafından oluşturulan ve Türkçeye adaptasyonu Karagüven (2012) tarafından gerçekleştirilen 28 ifadeden oluşan akademik motivasyon ölçeği kullanılmaktadır. Aynı zamanda oluşturulan ankette araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla 8 adet demografik soru yer almaktadır. Araştırmada veri elde etmek amacıyla oluşturulan anket hem yüz yüze hem de çevrimiçi olarak oluşturulmuştur. Ankette yer alan akademik

motivasyon ölçeğine öğrencilerin katılım derecelerini belirlemek için “7’li Likert Tipi Ölçek” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda tanımlayıcı analizler, faktör analizi, güvenilirlik analizi ve farklılık analizleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Aynı zamanda literatürde benzer konuda yapılan diğer araştırmalara değinilerek tartışılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	242	61,4
	Erkek	152	38,6
Sınıfınız	1. Sınıf	90	22,8
	2. Sınıf	145	36,8
	3. Sınıf	100	25,4
	4. Sınıf	59	15,0
Bölümünüzü isteyerek mi seçtiniz?	Evet	369	93,7
	Hayır	7	1,8
	Kararsızım	18	4,6
Stajınızı yaptınız mı?	Evet	82	20,8
	Hayır	312	79,2
Sektör deneyimi	Yalnızca stajımı yaptım	85	21,6
	3 ay ve daha az	207	52,5
	3 aydan fazla 6 aydan az	34	8,6
	6 aydan fazla 1 yıldan az	24	6,1
	1 yıl ve üzeri	44	11,2
Üniversite türü	Devlet	229	58,1
	Vakıf	165	41,9
Üniversitenizde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı var mı?	Evet	356	90,4
	Hayır	38	9,6
Mezun olunan lise türü	Düz/Özel Lise	47	11,9
	Anadolu Lisesi	211	53,6
	İmam Hatip Lisesi	37	9,4
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	88	22,3
	Fen Lisesi	3	0,8
	Yurtdışı	8	2,0

Tablo 1’deki bazı veriler ele alındığında, araştırmaya katılan öğrencilerin oldukça büyük bir çoğunluğunun (%93,7) Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünü isteyerek tercih ettiği dikkat çekmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun

(%79,2) stajını yapmadığı görülmektedir. Sektör deneyimleri açısından bakıldığında çoğunluğunun (%52,5) 3 ay ya da daha az deneyimleri olduğu bulgulara yansımaktadır. Üniversite türü açısından ele alındığında araştırmaya katılan öğrencilerin

%58,1'inin devlet, %41,9'unun ise vakıf üniversitelerinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi aldığı görülmektedir. Öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğunun (%90,4) eğitim aldıkları yükseköğretim kurumlarında aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunduğu dikkat çekmektedir. Mezun olunan lise türüne bakıldığında ise öğrencilerin çoğunluğunun (%53,6) Anadolu

liselerinden mezun olduğu görülmektedir. Türkiye'de daha önce "Turizm Meslek Lisesi" adı altında mesleki turizm eğitimi verilen kurumlar günümüzde "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" adı altında eğitim vermektedir.

Araştırmada kullanılan akademik motivasyon ölçeğine ilişkin faktör analizi sonuçları Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2: Akademik Motivasyon Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Alt Boyut	İfadeler	Faktör Yüğü	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	Cronbach (α) Değeri
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	İ9- Daha önce görmediğim şeyleri aldığım eğitimlerde keşfederken zevk aldığım için	,776	1,072	3,828	,900
	İ2- Yeni şeyler öğrenirken zevk aldığım için	,740			
	İ16- İlgimi çeken konular hakkında bilgilerimi artırırken kendimi mutlu hissettiğim için	,708			
	İ23- İlgimi çeken birçok konu hakkında daha fazla şey öğrenmeye devam etmemi sağladığı için	,680			
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	İ6- Derslerimde kendimi aşarken zevk aldığım için	,750	,823	2,939	,851
	İ20- Zor olan akademik çalışmalarda zorlandığımı hissetmekten keyif aldığım için	,706			
	İ13- Kişisel hedeflerimden birine ulaşmak amacıyla kendimi aşarken mutluluk duyduğum için	,698			
	İ27- Üniversitedeki çalışmalarında mükemmel olmaya çalışmanın, bireysel tatmin yaşamama sağladığı katkı için	,656			
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	İ11- Alanımla ilgili ilginç eserler okumaktan zevk aldığım için	,801	1,499	5,352	,867
	İ18- Eğitim aldığım süreçte önemli yazarların eserlerine tamamen kendimi kaptırdığımda kendimi mutlu hissettiğim için	,748			
	İ25- Alanımla ilgili birbirinden farklı ve ilginç konuları okurken çok keyif aldığım için	,731			
	İ4- Bana ait düşünceleri başkalarıyla paylaşırken çok yoğun duygular yaşadığım için	,708			
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	İ24- Dört yıl boyunca aldığım eğitimin, çalışma hayatı için gereken yeteneklerimi geliştireceğini düşündüğüm için	,756	2,848	10,170	,889
	İ17- Meslek edinme açısından daha iyi seçim yapmamı sağlayacağını düşündüğüm için	,750			
	İ10- İstedğim iyi bir iş alanına girebilmemi sağlayacağını düşündüğüm için	,749			
	İ3- Üniversite eğitiminin, eğitim aldığım alana daha iyi hazırlanmamda yardımcı olacağını düşündüğüm için	,747			
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	İ28- Kendi kendime derslerde başarılı olabileceğimi göstermek için	,857	3,595	12,840	,900
	İ21- Kendi kendime zeki olduğumu göstermek için	,842			
	İ7- Üniversiteyi bitirebileceğimi kendi kendime kanıtlamak istediğim için	,841			
	İ14- Okulda başarılı olduğum zaman kendimi önemli hissettiğim için	,758			
Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme	İ1- Sadece lise diploması ile ileride iyi bir iş bulamayacağımı düşündüğüm için	,766	,988	3,529	,794
	İ8- İleride daha itibarlı bir iş sahibi olmak istediğim için	,763			
	İ15- İleride iyi bir hayat yaşamak istediğim için	,745			
	İ22- İleride daha iyi bir ücret alabilmeyi amaçladığım için	,743			

Motivasyonsuzluk	İ26- Bilmiyorum, zaten okulda ne yaptığımı bir türlü anlayamadım.	,848	10,067	35,594	,872
	İ19- Neden okula gittiğimi bilemiyorum, açıkçası pek de umurumda değil	,838			
	İ5- Dürüst olmak gerekirse, bilmiyorum, aslında okulda boşa zaman harcıyormuşum gibi geliyor.	,798			
	İ12- Önceden okula gitmek için iyi nedenlerim vardı ama şimdi devam edip etmeme konusunda kararsızım.	,763			
Ölçeğin Tamamına Dair Ortaya Çıkan Değerler	KMO Örneklem Yeterliliği Ölçüsü: 0,920 Ki-kare Değeri: 7625,931 Df: 378 Anlamlılık: 0,000			74,613	,873

Akademik motivasyon ölçeğine uygulanan KMO ve Barlett testi sonucunda ($p=0,00<0,05$) faktör analizine alınan ifadeler arasında ilişkilerin olduğu görülmüştür. Yapılan analiz neticesinde KMO değeri 0,920 olarak bulunmuştur. Bu değere göre akademik motivasyon ölçeğinin geçerli bir ölçek olduğu ifade edilebilir. Faktör analizi uygulanmasında “Varimax” yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişki yapısının eşdeğer kalması sağlanmıştır. Akademik motivasyon ölçeğine uygulanan faktör analizi sonucunda ifadelerin toplam açıklanan varyansı %74,613 olarak bulunmuştur. Akademik motivasyon ölçeğine ilişkin ifadeler, ölçeğin alındığı araştırmada olduğu gibi 7 alt boyut altında toplandığı görülmektedir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere akademik motivasyon ölçeğinin tamamının Cronbach alpha katsayı değerinin 0,873 olduğu görülmektedir. Bu değer araştırmada kullanılan ölçeğin yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Akademik motivasyon ölçeğinin alt boyutlarına yönelik olarak yapılan güvenilirlik analizi sonuçları yorumlandığında genel olarak ölçeğin alt boyutlarının da yüksek derece güvenilir olduklarını ifade etmek mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği ifadelerine yönelik olarak katılım düzeyleri Tablo 3’te verilmektedir.

Tablo 3: Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeğine Katılım Düzeyleri

Alt Boyut	İfadeler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	İ9- Daha önce görmediğim şeyleri aldığım eğitimlerde keşfederken zevk aldığım için	6,21	1,202
	İ2- Yeni şeyler öğrenirken zevk aldığım için	6,28	1,112
	İ16- İlgimi çeken konular hakkında bilgilerimi artırırken kendimi mutlu hissettiğim için	6,26	1,180
	İ23- İlgimi çeken birçok konu hakkında daha fazla şey öğrenmeye devam etmemi sağladığı için	6,08	1,314
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	İ6- Derslerimde kendimi aşarken zevk aldığım için	5,36	1,493
	İ20- Zor olan akademik çalışmalarda zorlandığımı hissetmekten keyif aldığım için	4,46	1,706
	İ13- Kişisel hedeflerimden birine ulaşmak amacıyla kendimi aşarken mutluluk duyduğum için	5,88	1,448
	İ27- Üniversitedeki çalışmalarında mükemmel olmaya çalışmanın, bireysel tatmin yaşamama sağladığı katkı için	4,92	1,670
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	İ11- Alanımla ilgili ilginç eserler okumaktan zevk aldığım için	5,11	1,792
	İ18- Eğitim aldığım süreçte önemli yazarların eserlerine tamamen kendimi kapırdığımda kendimi mutlu hissettiğim için	4,59	1,761
	İ25- Alanımla ilgili birbirinden farklı ve ilginç konuları okurken çok keyif aldığım için	5,48	1,635
	İ4- Bana ait düşünceleri başkalarıyla paylaşırken çok yoğun duygular yaşadığım için	4,50	1,622
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	İ24- Dört yıl boyunca aldığım eğitimin, çalışma hayatı için gereken yeteneklerimi geliştireceğini düşündüğüm için	6,10	1,378
	İ17- Meslek edinme açısından daha iyi seçim yapmamı sağlayacağını düşündüğüm için	6,04	1,367

	İ10- İstedğim iyi bir iş alanına girebilmemi sağlayacağını düşündüğüm için	6,12	1,369
	İ3- Üniversite eğitiminin, eğitim aldığım alana daha iyi hazırlanmamda yardımcı olacağını düşündüğüm için	6,19	1,254
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	İ28- Kendi kendime derslerde başarılı olabileceğimi göstermek için	4,32	2,022
	İ21- Kendi kendime zeki olduğumu göstermek için	3,46	2,004
	İ7- Üniversiteyi bitirebileceğimi kendi kendime kanıtlamak istediğim için	4,01	2,049
	İ14- Okulda başarılı olduğum zaman kendimi önemli hissettiğim için	5,10	1,822
Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme	İ1- Sadece lise diploması ile ileride iyi bir iş bulamayacağımı düşündüğüm için	4,80	1,829
	İ8- İleride daha itibarlı bir iş sahibi olmak istediğim için	6,16	1,310
	İ15- İleride iyi bir hayat yaşamak istediğim için	6,34	1,346
	İ22- İleride daha iyi bir ücret alabilmeyi amaçladığım için	5,68	1,579
Motivasyonsuzluk	İ26- Bilmiyorum, zaten okulda ne yaptığımı bir türlü anlayamadım.	1,91	1,600
	İ19- Neden okula gittiğimi bilemiyorum, açıkçası pek de umurunda değil	1,81	1,553
	İ5- Dürüst olmak gerekirse, bilmiyorum, aslında okulda boşa zaman harcıyormuşum gibi geliyor.	2,43	1,780
	İ12- Önceden okula gitmek için iyi nedenlerim vardı ama şimdi devam edip etmeme konusunda kararsızım.	2,39	1,928

Tablo 3'te görüldüğü üzere lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrencilerin “*bilmeye yönelik içsel motivasyon*” ve “*belirlenmiş dışsal motivasyon*” alt boyutlarında yer alan ifadeler katılım düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. “*Motivasyonsuzluk*” alt boyutunda yer alan ifadeler ise oldukça düşük düzeyde katılım gösterdikleri dikkat çekmektedir.

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin cinsiyetleri ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analize dair sonuçlar Tablo 4'te listelenmektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Akademik Motivasyonlarına Yönelik Farklılık Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	S.S.	t	p
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Kadın	242	6,3233	,99612	2,756	,006*
	Erkek	152	6,0247	1,12385		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Kadın	242	5,2831	1,19774	2,357	,019*
	Erkek	152	4,9490	1,46661		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Kadın	242	5,0610	1,39284	2,453	,015*
	Erkek	152	4,6974	1,49326		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Kadın	242	6,2273	1,03617	2,318	,021*
	Erkek	152	5,9342	1,32498		
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	Kadın	242	4,3233	1,62770	1,437	,152
	Erkek	152	4,0576	1,88108		
Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme	Kadın	242	5,7851	1,10863	,814	,416

	Erkek	152	5,6793	1,34072		
Motivasyonsuzluk	Kadın	242	1,8421	1,27973	-3,153	,002*
	Erkek	152	2,4424	1,67309		

*Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 4’te de görüldüğü üzere öğrencilerin cinsiyetleri ile “*bilmeye yönelik içsel motivasyon*”, “*başarıya yönelik içsel motivasyon*”, “*uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon*”, “*belirlenmiş dışsal motivasyon*” ve “*motivasyonsuzluk*” alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ifade etmek mümkündür. Kadın öğrencilerin bilmeye, başarıya ve uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyonları ile belirlenmiş dışsal motivasyonlarının erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu ileri sürmek mümkündür.

Erkek öğrencilerin ise motivasyonsuzluklarının kadın öğrencilere göre daha fazla olduğunu ileri sürmek mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bağlı oldukları sınıfları ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. İlgili analizin sonuçlarına Tablo 5’te yer verilmektedir.

Tablo 5: Öğrencilerin Sınıfları ile Akademik Motivasyonlarına Yönelik Farklılık Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Df	F	Anlamlılık (p)
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	393	1,758	,155
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	393	1,783	,150
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	393	1,975	,117
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	393	8,664	,000*
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	393	1,476	,220
Dışsal Motivasyon – Dış Düzenleme	393	1,879	,111
Motivasyonsuzluk	393	7,756	,000*

*Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 5’te görüldüğü üzere öğrencilerin halihazırda eğitim gördükleri sınıfları ile “*belirlenmiş dışsal motivasyon*” ve “*motivasyonsuzluk*” alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Post Hoc analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizde varyansların homojen olarak dağılmadığı görülmüştür. Bu sebeple Post Hoc analizlerinden Games-Howell analizi kullanılmıştır. Buna göre Gastronomi ve Mutfak Sanatlarında eğitim gören “*4. Sınıf*” öğrencilerinin belirlenmiş dışsal motivasyonunun “*1. Sınıf*” ve “*2. Sınıf*” öğrencilerine göre daha düşük olduğu tespit

edilmiştir. Motivasyonsuzluk alt boyutu açısından bakıldığında ise “*3. Sınıf*” ve “*4. Sınıf*” öğrencilerinin “*1. Sınıf*” öğrencilerine göre daha fazla motivasyonsuz olduklarını ifade etmek mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin stajlarını yapıp yapmadıkları durumu ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analize dair sonuçlar Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6: Öğrencilerin Staj Durumları ile Akademik Motivasyonlarına Yönelik Farklılık Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Staj Yapma Durumu	N	Ortalama	S.S.	t	p
-----------	-------------------	---	----------	------	---	---

Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Evet	82	6,0457	1,30238	-1,568	,118
	Hayır	312	6,2508	,97898		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Evet	82	4,8963	1,53305	-2,001	,046*
	Hayır	312	5,2220	1,24711		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Evet	82	4,9085	1,49769	-,086	,932
	Hayır	312	4,9239	1,42878		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Evet	82	5,7500	1,47458	-2,654	,009*
	Hayır	312	6,2099	1,04865		
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	Evet	82	4,0213	1,82794	-1,172	,242
	Hayır	312	4,2732	1,70553		
Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme	Evet	82	5,5884	1,49142	-1,116	,267
	Hayır	312	5,7853	1,11405		
Motivasyonsuzluk	Evet	82	2,3171	1,54912	1,213	,228
	Hayır	312	2,0873	1,43781		

*Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 6’da listelendiği üzere öğrencilerin stajlarını yapma durumları ile “başarıya yönelik içsel motivasyon” ve “belirlenmiş dışsal motivasyon” alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ileri sürmek mümkündür.

Stajlarını henüz yapmayan öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyonlarının ve belirlenmiş dışsal motivasyonlarının stajını yapan öğrencilere kıyasla daha yüksek oldukları ifade edilebilir.

Tablo 7: Öğrencilerin Sektörel Deneyim Süreleri ile Akademik Motivasyonlarına Yönelik Farklılık Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Df	F	Anlamlılık (p)
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	393	1,630	,166
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	393	1,943	,103
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	393	1,903	,109
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	393	2,377	,051
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	393	,735	,568
Dışsal Motivasyon – Dış Düzenleme	393	,858	,489
Motivasyonsuzluk	393	2,846	,024*

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sektördeki deneyim süreleri ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi

(ANOVA) uygulanmıştır. İlgili analizin sonuçlarına Tablo 7’de yer verilmektedir.

Tablo 7’de verildiği üzere öğrencilerin sektörel deneyim süreleri ile “motivasyonsuzluk” alt

boyutu arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Post Hoc analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizde varyansların normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bu sebeple Post Hoc analizlerinden Hochberg's GT2 analizi kullanılmıştır. Bu analiz sonucuna göre sektör deneyimi "1 yıl ve üzeri" olan öğrencilerin motivasyonsuzluk düzeylerinin sektör tecrübesi

"3 ay ve daha az" olan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim aldıkları üniversitenin türü (devlet / vakıf) ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analize dair sonuçlar Tablo 8'de listelenmektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Üniversite Türü ile Akademik Motivasyonlarına Yönelik Farklılık Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Üniversite Türü	N	Ortalama	S.S.	t	p
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Devlet	229	6,1048	1,16648	-2,413	,016*
	Vakıf	165	6,3515	,86289		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Devlet	229	5,0535	1,35264	-1,794	,074
	Vakıf	165	5,2939	1,25485		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Devlet	229	4,8592	1,46751	-,998	,319
	Vakıf	165	5,0061	1,40447		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Devlet	229	6,0251	1,24700	-1,796	,073
	Vakıf	165	6,2379	1,02700		
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	Devlet	229	4,2249	1,72163	,055	,956
	Vakıf	165	4,2152	1,75237		
Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme	Devlet	229	5,6627	1,26851	-1,590	,113
	Vakıf	165	5,8576	1,09920		
Motivasyonsuzluk	Devlet	229	2,2009	1,55968	1,080	,281
	Vakıf	165	2,0439	1,31535		

*Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 8'de verildiği üzere öğrencilerin eğitim aldıkları üniversitenin türü ile "bilmeye yönelik içsel motivasyon" alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre vakıf üniversitelerinde eğitim gören öğrencilerin bilmeye yönelik motivasyonlarının devlet üniversitelerinde eğitim gören öğrencilere oranla daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim aldıkları üniversitelerde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunma durumu ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analize dair sonuçlar Tablo 9'da verilmektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Üniversitelerde Aktif Olarak Kullanılabilen Uygulama Mutfağı Bulunma Durumu ile Akademik Motivasyonlarına Yönelik Farklılık Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Uygulama Mutfağı	N	Ortalama	S.S.	t	p
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Var	356	6,2767	,97305	2,834	,007*
	Yok	38	5,5658	1,51310		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Var	356	5,2205	1,27220	3,094	,002*
	Yok	38	4,5329	1,56089		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Var	356	4,9944	1,41233	3,141	,002*
	Yok	38	4,2303	1,54590		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Var	356	6,1791	1,07716	2,415	,020*
	Yok	38	5,5066	1,68006		
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	Var	356	4,2247	1,72973	,137	,891
	Yok	38	4,1842	1,77985		
Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme	Var	356	5,7374	1,20672	-,350	,727
	Yok	38	5,8092	1,18041		
Motivasyonsuzluk	Var	356	2,0379	1,40671	-4,120	,000*
	Yok	38	3,0461	1,67136		

*Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğrencilerin oldukça büyük bir kısmının (356 kişi) eğitim aldıkları üniversitelerde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Üniversitelerinde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunmadığını belirten öğrencilerin toplam sayısı 38 kişidir. Öğrencilerin üniversitelerinde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunup bulunmama durumu sayıları arasında (Var 356 – Yok 38) yüksek fark olduğu dikkat çekmektedir. Coşkun ve diğerleri (2015) örneklerin alt gruplara (cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir durumu vb.) ayrılmaları durumunda her kategorinin örnek büyüklüğünün en az 30 olması gerektiği ifade etmektedirler. Bu bilgiden hareketle öğrencilerin eğitim aldıkları üniversitelerde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunma durumu ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup

olmadığını ortaya koymak adına t-testi analizi yapılmıştır. Tablo 9’da listelendiği üzere öğrencilerin eğitim aldıkları üniversitelerde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunma durumu ile “*bilmeye yönelik içsel motivasyon*”, “*başarıya yönelik içsel motivasyon*”, “*uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon*”, “*belirlenmiş dışsal motivasyon*” ve “*motivasyonsuzluk*” alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunan üniversitelerde eğitim alan öğrencilerin bilmeye, başarıya ve uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyonlarının yanı sıra belirlenmiş dışsal motivasyonlarının, bulunmayan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda üniversitelerinde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağı bulunmayan öğrencilerin motivasyonsuzluk

düzeylerinin bulunan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin oldukça büyük bir kısmının (%93,7) bölümlerini isteyerek tercih ettikleri görülmektedir. Bu sonuç, Akoğlu ve diğerleri (2017) ile Özdemir ve Önçel (2019)'in ortaya koydukları araştırmadaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu bilgi ışığında, öğrencilerin lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümüne daha en başından motivasyonu yüksek bir şekilde geldikleri ifade edilebilir. Burada önemli olan nokta, eğitime motive olmuş bir şekilde başlayan bu öğrencilerin, mezun aşamasına gelinceye kadar akademik motivasyonlarını sürdürülebilir kılmaktır. Öğrencilerin eğitim aldıkları yükseköğretim kurumlarında uygulama mutfaklarının olması, uygulama derslerinin tecrübe sahibi öğretim elemanları tarafından verilmesi, öğrencilerin uygulama esnasında ihtiyaç duyacakları malzemelerin ve ekipmanların sağlanması, öğrencilere yaz ya da kış aylarında staj yapabileme imkanının tanınması, öğrenciye staj yeri bulma ve belirleme konusunda danışmanlık yapılması vb. gibi hususlar öğrencilerin akademik motivasyonunu sürdürülebilir kılacak etkenler arasında gösterilebilir. Akademik motivasyonu yüksek bir şekilde eğitim alan öğrenci, daha bilinçli, nitelikli, donanımlı ve başarılı bir şekilde eğitim kurumundan mezun olabilecektir. Bu özelliklere sahip olarak mezun olan öğrenciler, sektörün üniversitelerden beklediği, ihtiyaç duyduğu ve istihdam etmek istediği nitelikte öğrenciler olarak ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin oldukça büyük bir kısmı (%90,4) eğitim aldıkları üniversitelerde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağının bulunduğunu ifade etmişlerdir. Ortaya çıkan bu yüzdeler oldukça değerli görülmektedir çünkü Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde eğitim alan öğrencilerin donanımlı, nitelikli ve yaptıkları işe hakim olabilmelerinde uygulamalı mutfak eğitiminin oldukça önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir. Üniversitelerinde aktif olarak uygulama mutfağı bulunmadığını belirten (%9,6) öğrencilerin tamamına yakını ise devlet üniversitelerinde eğitim gördüklerini belirtmişlerdir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre öğrencilerin “bilmeye yönelik içsel motivasyon” ve “belirlenmiş dışsal motivasyon” düzeylerinin diğer akademik motivasyonlarına oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Eser ve Çakıcı'nın (2019) araştırma sonuçlarıyla kısmen benzerlik taşımaktadır. Bu noktada, lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrencilerin üniversite eğitimleri esnasında yeni şeyler öğrenme ve keşfetmelerinden keyif aldıklarını ve ilgilerini çeken konularda kendilerini geliştirmekten mutluluk duyduklarını ifade etmek mümkündür. Aynı zamanda öğrencilerin sektöre girmek için ihtiyaç duydukları nitelikleri eğitim aldıkları üniversitelerde kazanabileceklerini düşündükleri ve sektörde iyi bir iş sahibi olmanın yanı sıra iyi yerlere gelebilmek amacıyla bu eğitimi aldıkları söylenebilir. Araştırmada dikkat çeken bir diğer sonuç, öğrencilerin motivasyonsuzluk düzeylerinin oldukça düşük olduğudur. Bu doğrultuda, lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrencilerinin üniversite eğitimini neden almak istediklerine dair bilinçlerinin olduğunu, eğitimi sürdürmek için iyi nedenleri olduğunu ve aldıkları bu eğitimin kendilerine gelecekte yardımcı olacağını düşündüklerini ifade etmek mümkündür. Daha genel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, lisans düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrencilerin bölümü daha en başından severek, isteyerek ve bilinçli bir şekilde seçtikleri, eğitimlerini sürdürürken de bu motivasyonlarını korudukları ileri sürülebilir.

Araştırma bulgularına göre 3. ve 4. sınıfta eğitim gören öğrencilerin 1. sınıfta eğitim gören öğrencilere oranla akademik anlamda daha fazla motivasyonsuzluk yaşadığı dikkat çekmektedir. Buna ek olarak, 4. sınıf öğrencilerinin aldıkları üniversite eğitiminin, kendilerini sektöre hazırlama konusunda yardımcı olacağı düşüncesinin 1. ve 2. sınıf öğrencilerine oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Aynı zamanda stajını yapan öğrencilerin akademik motivasyonlarının yapmayan öğrencilere oranla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise, sektör tecrübesi “1 yıl ve üzeri” olan öğrencilerin motivasyonsuzluk düzeylerinin sektör tecrübesi “3 ay ve daha az” olan öğrencilere oranla daha fazla olduğudur. Araştırma verilerinden elde edilen bu sonuçlara bakıldığında sektör

dinamiklerinin, öğrencilerin akademik motivasyonları üzerinde etkili olduğunu ileri sürmek mümkündür. Özellikle 3. ve 4. sınıf düzeyine gelmiş öğrencilerin genel olarak en azından stajlarını gerçekleştirdikleri ve dolayısıyla sektör tecrübesi edindikleri düşünülmektedir. Akoğlu ve diğerleri (2017) Gastronomi ve Mutfak Sanatları öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler sektörde çalışma şartları yoğun, yorucu ve stresli olduğunu, çalışma sürelerinin oldukça uzun olduğunu ve cinsiyete dayalı ayrımcılık yapıldığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yaşadığı bu olumsuz durumlar, sektörü onların gözünde ağır ve çalışması oldukça zor bir meslek olarak konumlandırmalarına sebep olmaktadır. Özdemir, Ak ve Önçel (2019) yaptıkları çalışmada henüz stajını yapmayan öğrencilerin, stajını yapan öğrencilere oranla kariyer yapma isteklerinin daha olumlu yönde etkilendiğini ortaya koymuşlardır. Aynı çalışmada öğrencilerin, stajlarını gerçekleştirdikleri esnada uzun, yorucu, yoğun ve stresli çalışma şartlarına sahip olmalarının bu alanda kariyer yapma düşüncelerini etkilediği ifade edilmektedir. Arslanhan ve Özdemir (2020) yaptıkları çalışmada Gastronomi ve Mutfak Sanatları öğrencilerinin gastronomi alanında çalışmama nedenlerinin başında sektördeki çalışma saatlerinin uzunluğunun geldiğini ortaya koymuşlardır. Aynı çalışmaya göre öğrencilerin sektörde çalışmama nedenlerinden biri olarak ücret yetersizliği görülmektedir. Alan yazında ortaya konan araştırmalar da göz önünde bulundurularak genel bir değerlendirme yapıldığında, öğrencilerin sektörde beklediklerini bulamamasının ya da sektör koşullarının öğrencileri zorlamasının, eğitim hayatlarına geri döndüklerinde onları hayal kırıklığına uğrattığı ve böylece akademik anlamda motivasyonsuzluğa ittiği ileri sürülebilir. Bu noktada, sektör temsilcilerine önemli görevler düşmektedir. Stajyer öğrencilerin maddi hak edişlerinin zamanında ve eksiksiz verilmesi, yoğun iş yükü altında ezdirilmemesi, makul çalışma saatlerinin organize edilmesi ve kendileriyle sağlıklı ve düzgün bir şekilde iletişim kurulması öğrencilerin staj dönemlerinde sektöre bakışını olumlu yönde etkileyebilecektir. Oluşan bu olumlu bakış açısı öğrenciler eğitim hayatlarına geri döndüğünde akademik motivasyonları üzerine olumlu bir etki oluşturabilecektir.

Eğitim aldıkları üniversitelerde aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfağına sahip olan öğrencilerin, olmayanlara göre akademik motivasyonlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Uygulama mutfakları, üniversitelerde Gastronomi ve Mutfak Sanatları öğrencilerine teknik ve pratik olarak eğitim verilebilmesine imkan tanımaktadır. Böylece öğrenciler teorik eğitimin yanı sıra pratik olarak da kendilerini geliştirebilmektedirler. Aktif olarak kullanılabilen uygulama mutfakları öğrencilerin, yeni bir şeyler öğrenme ve keşfetme, kendini geliştirmekten büyük bir haz ve mutluluk duyma, çalışma hayatına kendisini donanımlı bir şekilde hazırlamak isteme ve eğitimini bilinçli ve istekli bir şekilde sürdürme vb. gibi akademik motivasyonlarının artmasına katkı sağlayabilmektedir.

Akademik motivasyon konusu özellikle turizm alanında eğitim gören öğrenciler açısından üzerinde fazla durulmamış bir konu olarak dikkat çekmektedir. Gelecekte bu konuda yapılması planlanan araştırmalarda farklı değişkenler de araştırma kapsamına alınarak bu değişkenlerin akademik motivasyon ile ilişkileri incelenebilir. Turizm İşletmeciliği, Rekreasyon Yönetimi vb. gibi farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerin akademik motivasyonlarını belirlemek amacıyla araştırmalar yapılabilir. Turizm alanında farklı bölümlerde eğitim alan öğrencilerin akademik motivasyonları karşılaştırmalı olarak ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Akoğlu, A., Cansızoğlu, S., Orhan, N. ve Özdemir, Z. (2017). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektörde Çalışmaya Yönelik Bakış Açıları, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(2), 146-159.
- Aksu, M. ve Bucak, T. (2012). Mesleki Turizm Eğitimi, *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 7-18.
- Alyakut, Ö. ve Küçükkömürler, S. (2018). Gastronomi Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Mesleklerine Yönelik Metafor Algılarının Değerlendirilmesi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 823-852.
- Arslanhan, Y. ve Özdemir, Z. (2020). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölüm Mezunlarının Eğitime

İlişkin Memnuniyet Düzeyleri ile İstihdam Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(3), 2013-2028.

Bentley, T. (2000). *Takımınızın Yeteneklerini Geliştirmede İnsanları Motive Etme*. (Çev. O. Yıldırım). İstanbul: Hayat Yayınları.

Bucak, T. ve Ateş, U. (2014). Gastronomi Turizminin İl Turizmine Etkisi: Çanakkale Örneği, *International Journal of Social Science*, 28, 315-328.

Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Daft, R. L. (1999). *Management*. Florida: Harcourt College Publishing.

Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum.

Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and The Self-Determination of Behavior, *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.

Eser, S. ve Çakıcı, A. C. (2019). Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Akademik Motivasyonlarının Mesleğe Dönük Tutumlarına Etkisi, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 3871-3888.

Görkem, O. ve Sevim, B. (2016). Gastronomi Eğitiminde Geç Mi Kalındı Acele Mi Ediliyor? *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 977-988.

Karagüven, M. H. Ü. (2012). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Adaptasyonu, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2599-2620.

Öney, H. (2016). Gastronomi Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 193-203.

Özdemir Yaman, Z. ve Bulduk, S. (2019). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Eğitiminin Kalite Göstergeleri Açısından Değerlendirilmesi, *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(5), 2770-2804.

Özdemir, N. ve Önçel, S. (2019). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü Lisans Öğrencilerinin Sektöre Yönelik Algılarının Kariyer Yapma Niyetlerine Etkisi, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2), 1159-1176.

Özdemir, N., Ak, S. ve Önçel, S. (2019). Lisans Düzeyinde Gastronomi ve Mutfak Sanatları Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Yapma İsteklerinin Belirlenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(67), 947-596.

Santich, B. (2004). The Study of Gastronomy and Its Relevance to Hospitality Education and Training, *Hospitality Management*, 23, 15-24.

Sternberg, R. J. ve Williams, W. M. (2009). *Educational Psychology*. Boston: Allyn and Bacon.

Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M.R., Briere, N. M. Senecal, C. ve Valieres, E. F. (1993). The Academic Motivation Scale: A Measure of Intrinsic, Extrinsic and Amotivation in Education, *Educational and Psychological Measurement*, 52, 1003-1017.

YÖK Bilgi Yönetim Sistemi (2021). Öğrenim Düzeyleri ve Birimlere Göre Öğrenci Sayıları. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Yurt, E. ve Bozer, N. (2015). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 669-685.

Etik Onay

Bu araştırma, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Etik Kurulunun 26.10.2021 tarih ve 2021/08 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Yazarlar çalışmaya eşit katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Teşekkür

Araştırmanın veri toplama aşamasında çok değerli yardım ve katkıları için Öğr. Gör. Özkan DEMİR ve Öğr. Gör. Elif Zeynep ÖZER’e teşekkür ederim.